

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى .

مىدېرى : آق چورە اوغلى يوسف .

صافى ۱۷

۲۸ - ئىران ۱۳۳۸

۱ يىل

تورک یوردی

تورک لک فائده سنه چالشیر اون بش کونده بر جیقار

ادبیات

چاماشیر جی حوا آنا

بن اونی ، کز دیکم صبره لرده ، آنا طولی ایچلرنده بر قصبه ده کوردم . خاییر
افندییم ، بو ، برینک دوزدیک بر ماصال دکل ، برینک سویله دیک بر حکایه دکل ..
کندی کوزمه کوردیکم بر حقیقت !

قصبه ده اونل یوقدر ، خان وارد .. اوراده دوزکون چاماشیر جی ، اوتوجی ،
قولاجی بولونماز . نه بولونورسه خوش کورمه لی .

«چاماشیر جی ایستهرم» دیدیکم وقت ، اوطه باشی عمر آغا : «پکی ، دیدی ،
حوا آنای چاغیررز .» نه دنسه ، بایکده کوه زملک ایچون ، بر سوز داها
آکله دی : «تمیز ییقار ..» اوطه باشینک دوداقلرینک اوستنده دکل ، ایچنده تبسمه
بکزه معنالی برشی ده کورور کبی اولدم .

آقشام اوطه یه کیچ کلدیم . یانسی وقتی عمر آغا بکا اوطه می آچارکن ،
آناختار قیجیرتسی آراسنده «حوا آنا کلدی ایدی .. یازین یینه کله جک .»
دیه میریلداندی .

صباحدن ایرکن ، کونش طوغدی ، طوغیور .. بن مکتوب یازیورم .
طیشاریده برشی ، برسی . بزه کلن وار ، اولمالی . بویله یرلرده ایجه آکیروب
صیق طوقومازلر .. برینک یاننه کله جکسه لر کلیویریرلر . فقط بر قادین سسی :
«چوجوق قانی یه وور !» دیوردی . «کیریکز !» دیدیم .

حوا آنا کیردی ..

— مرحبا ، اوغولچم !

— مرحبا ، آناجقم !

دوغروسی قیام ایتدم .. ساده بر طویلانیس یایدم . عمر آغا برابر .. بونک دوداقلری ایچنده یینه دونکی کبی برشی وار .. ایچنده دکل ، خاییر .. اوستنده . بر تانیه ایچنده دوشوندیم .. او طه باشی قادینجقزک عجبا کچمشنه باقیورده می ایچم جک کولمک ایسته یور ؟ بر تانیه ده ، روحک دریندکارنده ، داها اوتله لرده ، قیزدم ، آجیدم ، اوربردیم ، صوغودم ، فقط کیمسه به برشی بللی ایتدم .

— آناجفکه مکتوب یازیورسک ! یاز ، یاز ! پوسته کوتورسون .

فی الحقیقه آناجفمه یازیورم . فقط کیم خبر ویردی ؟ بو التفات بر کرمی ؟ بر کرامتمی ؟ صاقین ، بو بزمرد قادین قیافتی دکیشدیرمش بوبوک بر خاتون اولماسین ! بویله دوشوندیم . فقط بر قادین ، غریبده کی اوغولجفک ایرکندن قالقوب یازدینی مکتوبی آناجفمه یوللایاجقنی بیلیر . بن بونی دوشونه مدم . هر حالده برشی ده وار .. چاماشیرجی قادین ساده چاماشیرجی دکل .. بلکه ده هیچ چاماشیرجی دکل .. جوق باشقا برشی .

قادین او طه باشی به التفات ایتدی . بکا دوندی ، سوردی :

— بنم حافظی ، قارا خلیل خواجه بی کوردکی ، یاوروم ؟

— خاییر ، والده !

— یا ؟ . دیدی ، بر باقدی .

اوتنه کی صیقیلیر کبی اولارق :

— بن کورمش دیمدم ، دیدی .. بلکه کورمشدر ، دیدم ایدی . قوجا خاتون

بو شاقدن هیچ خوشلانمادی . بودفعه اوکا داها آغیر بر باقیشله باقدی . او یله بر باقیشله که کونش ده کوزه بویله باقار ، بو تأثیری یاپار .

عمر آغا ، طاغ کبی آدم ، بردن قاماشدی ، شاشلادی .. صاندم ، قلاواق کبی دوروله جک ، قایا کبی پارچالانا جق ! قورقدیم ، ایچمدن الله ، الله ! دیدم . ایلک کوروشدن آکلادم . یاش آلتشدن آشمش .. فقط ، جامع ده ،

محراب ده حالا یرنده . کورونوش فقیر . . فقط ایچ یوز زنکین . باقیش
کسکین . . فقط یارالایچی دکل . . ساقیز کبی تمیز بریلدیرمه اوستنده ینه اویاه
بر باش اورتوسی . اورتی آلتندن قینا ایله بویانمش صاجلر ، کون باتارکن کوکله
دکیز آراسنده کورون قیزیل آلتین رنگی یرلرکی ، آزاجق کورونیور . کوزلر
شاهین . . یوز آی . . سس یوکسک ، فقط آغریتیچی دکل . . سوز سرت ،
فقط طاتلی . برمهات ، برمهات که قلمله دکل ، فیرجا ایله ده برلوحیه کچیرمک
قابل دکل . عقم بر دورلو قائماور ، خایر خایر ، بو اختیار قادین ، سزاده بر
جاشیرجی اولمایاجق !

بن صیقیلغان باقیورم . . برکت ویرسین ، حوا آنا روحی طاتلی سسیله
اوقشایور . .

— ایکی کونه قادار بنده اوغلمدن مکتوب کله جک . باقالم ، پوسته کلسین .
اوطه باشیده ینه برشی . . بو آرتیق قاپاقلی ویا قاپاقسز بر تپسم دکل ، بایاغی
بر ییلیشما .

منظره دیکشسین ، دییه اولمالی . . « عمر آفا ! کیت ، چایق قهوه کتیر . . »
دیدم . بر طرفدن ده پنجره کنارنده کی جیغارا موقاوواسنی اوزاتدم :

— بیلیم اوغلم ، دیدی ، سن یاق !

— بن ده بیلیم !

— یا بو کاغد قوتو ؟

— مسافر ایچون .

آکلادی . برشی دیمه دن باشی صاللادی . بو دفعه داها صیقیلیم . مطلقا
صیقیتی بی طاغیتقم ایچون اولاجق :

— مکتوبکی یاز ، دیدی ، چایق یاز ! آناجفک بکله یور !

الهی بو بر چاماشیرجی قادین دکل . او قیافنده بر فرشته . . ظنم کوکدن
ایتمش ، کوکلم بویله دییور . مقابله اولسون دییه اولمالی :

— ان شالله پوسته ده سنک ده مکتوبک وار ، اوغلکدن ، دیدم .

— اوغلم دکل ، تورونم . . آی پارچه سی ، طاغ پارچاسی تورونم ، دیدی .

قارشیلقلی تبسملرمز قایت خوش ایدی . تبسملر دکل . . روح دیدیکمز او
الهی دگیر اوستنده نره نره قادار کیتدیکی بیلنه مین اینجه دالغالر . بونی آکلادم
ساندم . سویلدیکم سوزی ساده برشی ساندم . زواللی ، یوزلهمه دوشونجهلی ،
سرسم چوجوق ! زواللی سرسم بن ! نه یی آکلادک ؟ آکلادک ؟
حوا آنا یینه باشی ساللایه رق :

— کوزل تورونم ، بش ییلدر غربتده . . بش ییلدر ، هر هفته ، هر هفته بوسته
بکله یورم ، آمانه دیرسک ؟ مکتوب یوق ، دیدی . اولمش ، دیورلر . . آغیزلری
قوروسون . خایر ، اولدی . . اولمز .

اوف ف ف . . . یوره مکک الک اوز کون بر طامازنده بر صیزلاما طویدم که
برلشمش بیک اولوم آجیدی بو صیزلامانک اینجه صیغار . کوزلرمک ایچلرندم
انکین دگیر آقینتیلری کبی خیشلادیغنی ایشتدیکم سیلری طویدم . فقط بیلیم
برشی آکلایشلیدیمی ؟ کندیمی طویلا دیغمده قوجا آنایی جوشغون جوشغون
سویله یور بولدم . غالباً اوده بن کبی بر دقیقه ده بیک ییل محنت یاشامش . . . بکا
(طوروم) دییه خطاب ایدیور . .

— طوروم ! بن قارا خلیل خواجه نک ، قوجا مفتینک قیزی یم . . بر جک
قیزی . . بزم رحمتی اوراده ، کونشک ، آیک باتدینی یرلرده شهید دوشدیکی وقت ،
قیزم طوغنامشدی ، کووده مده ایدی . جوق کچمدی ، یاورومی باغرمه باصدم ،
باغرمده کی یاشلری اونکله باصدیردم . اما نه دیرسک ؟ قیزی ده ، شکر آلهه ،
بن کبی اون ایکی یاشنده ایکن قابدیله .

حوا خاتون بوراده مغرور کبی ایدی . . باشی بر آرز دها یوکسک ایدی . .
بن یانیق ، اولکون ، حزین ، خراب دیکله یورم . خاتون سویله یور . .
— اون ایکی یاشنده آلتین طوپ کبی قابدیله . اما نه دیرسک ؟ آنا بخی
قیزینه میراث . کووه کیم ده کووه کیلکنک اون بشفه موسقوف غوظاسنه کیتدی ،
کیتدی ده کلمدی .

اوف ف ف ! آلهه ، بن طاش اولامام که . . طاش اولسم بیله پارچا پارچا
اولورم . . کوزلرمدن پیکارلر فیشقیریر . اما نه دیرسک ؟ بن ده سویله دییه یم .

برشی اولمادی . قایا کبی یرمده طوردم . دیکله یوب طور یورم .
 — او کیتدی ، کلدی .. اما نه دیرسک ؟ اونک کیتدی کندن تمام یدی آی
 سوکره یرینه اوغلی دنیا یه کلدی . کونسز دیدیلر . اونک کونی وار ایدی .
 بن اووقت سویله دم . طایلاق کبی جوجوق ! یدی آیلق ، کونسز دکلدر .
 قیزم کونسز ایدی . بن اووقت بونی ده سویله دم . سویله مز اولایدم . اما
 نه دیرسک ؟ بیل یوردم .. قیز ایچین ایچین یانیور ، ییقلیور ایدی . طوغوردیغنک
 هفته سنه

— الله عشقنه سویله ! یتیشیر !

بوراده ایکم زده بوشاندیق . قوجا الله ! انسانی چلیکدن یاراتمش اولسه ایدک ،
 یینه بو قادار طایانغان اولاییلیدی . بیلیم قاج دقیقه ، صاغاناق روحلرده کی
 بورانی شاقیر شاقیر قیردی ، کوزلر مزدن یرلره دوکدی . هرشی صیر صیقلام ..
 چاماشیرجی قیافتده کی سلطانک باش اورتوسنک اوک طرفلری صیر صیقلام ..
 نیم مندیلك هر طرفی صیر صیقلام .. بیلیم قاج دقیقه بویله .. آغلادیق
 آغلادیق ، طویدیق .

عمر آغا قهومی کتیردیکی وقت بزی بو حالده بولدی .. چهره سی دیکشیدی ..
 قهومی قادینک یانه براقدی . برشی سویله دن چیقدی . چیقدی دکل ،
 قاجدی . ظنم اوده آغلامقه کیتدی . بن بویله صانیورم . کیم بیلیر ، احتمال
 آلدانیورم .

طوغوردیغنک هفته سنه ... آلت طرفی سویلکه هیچ حاجت یوق .
 اوت ، هفته سنه ، قوجاسنک ، باباسنک یانه اوچنچی شهید اولارق کیتدی .
 بکابی آکلایورم .. قارا حافظ خلیلده آناسنک کووده سنده آنجق یدی آی
 قالان ، آناسنک قوجاغنده آنجق بر هفته یاتان او طالعی جوجوقدر . فقط
 بونی کیم امزیردی ؟ کیم بویوتدی ؟ هب بو قادیمنی ؟ اللهم ! بو قادار ساده بر
 کوپلی قادینه بو قادار بویوکلکی ناصیل یوکله تیرسک ؟ بو حوا ایله آدم باباده

یرلر کوکلر طاغلر طاغلر قارش اؤکونه حقلیدر [۱]

چاماشیرلری حوا آنایه ویردم . کندیس کوله رک : « آغلما مندیانی ده ویر ! » دیدی . اونی ده ویردم . « امان ، چاماشیرلر آیری قابده ایجه قایناسین ، تمیز یره سربلسین » دیدم . کولدی :

— اوت دیدی ، میقرو بسز قابده بیقارم .. میقرو بسز یرده سرر ، قوروتورم . دوشونمه ، یاوروم !

الهی ! ندر ، بو عرفان ؟ ندر ، بو نور ؟ ایسته یینجه قارا آنا طولینک قارا کلق قویتولرنده کونشدن پارلاق ایشیقلر یاراتیرسک ! قارا طوبراقلر . رادیوم شعاعلری کومهرسک !

بو سرسملک آراسنده بو بویوک چراغدن بی آیدینلا فاجق بر شعله جک . داها قویارایم ، دیدم . دیدم :

— حوا آنا ، بن آنا طولیلی تورکم . (طوروم) ی بیلیرم ، دوه یاوروسیدر . فقط ، طایلاق ندر ؟

کولدی . جواب ویردی :

— یاوروم بونلرک هبسی ده دوه کوشه کیدر . دونه ک مینی مینی جیوه لکنه طوغدینی وقت (کوشه ک) دیرلر ، آلتی آیلقدن ایکی یاشه قادار (طایلاق) اولور ، اوندن سوکره یوک وورولونجایه قادار (طوروم) در .

اوقادار یاغمیردن سوکره هوا آچیلدی . بن تورکجه مراقلیسی اولمق اعتباریه ایجه اجرده نائل اولمش اولدم . او کون آقشاملر قادار دوه طورومی کی طالعین طالعین ، بلکه ده ایلغیم صالغیم حالنده کزدم ، توزدم . شمدی آکلایورم که بوینزمر اولماسه ایدی ، کیم بیلیر ، اوزهرک کسکینلکی آلتده بیغیلیر قالیر ، اولور کیدردم .

سوکره او طه باشی عمر آفا ، حکایه نک آلت طرفی ده آکلاندی : حوا خاتون جوجوغی مهلریله دکل ، آتسه بدل کوکسند کی مهلری آراسنده ایستدینی

[۱] حافظ بونی دوشونمده می ، « آسمان بار امانت نتوانست کشید . قرعه عشق

بنام من دیوانه زدند ؟ » دیمش ؟ الله بیلیر .

سودله بویوتمش . حافظ ایتمش . جوجوق اون بش یاشنه کلدیکی وقت باباسی
کی کورپوز اولمش . باباسی حقیقه قایا کوده لی ، ایرماق کی تمیز بردلیقانی ایتمش .
آیدینه ، ایستاسیونده ایکی یوز یتمش اوققه یوکت آلتنه کیردیکنی کورن وار
ایتمش . جوجوق ده بویودیکنده ، اون آلتی یاشی بولدیغنده ، باباسنک اوغلی
اولدیغنی کوسته رمکه هوسلنمش . کیدن قیزانلرله ، دلیقانلرله آیدینه
کیتمش . اوراده حاملله باشلامش .. یازیق که اون بش کون صوکره می ،
برآی صوکره می ؟

امان امان ! الله عشقنه سویله ! اینی اما ، هانکی خسته لقدن ؟ خاییر ،
خسته لی یوق .. میخانیه کیتمش .. ویرمشلر ایچکی نی .. عقلنی غائب ایدوب
برسیله غوغایه طوتوشمش .. اوته کی ده سرخوش .. چکمش بیجاغی .. جوجوق
جانسز دوشمش !!!

امان ، الله عشقنه ! سویله !

بن دیکله یه میه جکم ، اما .. عمر آغا حوا آنانک حکایه سی ده کیجه یاتاق
سررکن آکلادی :

— ایشته اووقتدن بری حوا آغا حالامی ؟ حالا ! حافظ خلیلدن خبر بکله ر .
حوا خاتون آرتیق دلی حوادر . ابتدا ، اولمدی اینانما ، دیمشلر . بوکا اینانما مش .
اولدی دیسلر آرتیق اینانماز . او یله دینلرله قیزار ، دیلکز قوروسون ، سز
کیریکز دیر . هر پوسته کلدی که جه ، بو هفته مکتوب کله جک دیر . قصبه یه بریابانجی
کله همان یوانی کسر ، خلیلی صورار . سکاده کلوب صوراجقدی . بن اوکنی
آلدم . برابر صورالم ، دیدم . یوقسه جوق دلیک ایدردی . ایشته حوا
آنانک ایشی بودر . حافظ خلیلی کوردکی ؟ قارا خلیلی ؟ قوجا مفتینک کوزل
آدنی آلان خواجه خلیلی ؟

بونلری ساکن ساکن دیکلدم . قالبا ایچمده یاناجق برجوب ، بردیکن
قالمامشدی ، کوزمده صیزاجق برطاملا قالمامشدی .

قاج کون قالدمسه حوا خاتونله خلیل حکایه سی یاپدیق . بونلری یازامام ..

شو قادار سویله ییم که اوراده دوست اولدیغ حربه لی سورکون شناسی افندی بکا
نصیحت ایتمدی :

— قوزم بورادن چاییق کیت ، یوقسه دلی قارینک حکایه لرله سن ده یادلی
اولاجقسک ، یا اوله جکسک !
جوقی قالمدم . اورادن قاچدم .

بن بوکا بکزمه بر حکایه قیرینتسی اوقومشم . ظنم بونی ناجی بر فرنگ
رومانندن تورکجه یه کوجورمه ایتیش ایدی . او حکایه ده بر آدم ، قیزی جوجوق
ایکن غائب ایتیش . آرار آرار بولاماز . قیزینک آدی غالباً (نمرا) در .
باباسی هریرده نهرای آرار ، هرکسدن نهرای سورار . قیرلردن جیجک طویلار ،
دمت یاپار ، بونلری نهرایه ویرمچک . قیرلرده وقت وقت باغیریر ، نهره نهره
غایت دقتله هریری دیکلر .. کچنلره سورار .. نهرای کوردیکزمی ؟ نیم قیزم
کوزل نهرای ؟ سویله ییکز اوکا .. بوجیچکلر اونکدر .

حوا خاتونده بویله .. قصبه یه پوسته هفته ده برکره ، پنجشنبه کونلری کلیر .
طاشرالرده تاتار قصبه لره کیررکن باغیرارق کیرر . اونک ایچون که هرکس بیلین ،
یولدن چکلین ، کلوب مکتوبی آلسین .. پنجشنبه لری حوا خاتون جالبشاز .
نماز بزنی صیقی صیقی اورتونوب بزدن سجاده سی اوستنده اوتورور . اللهله کندی
تعبیرنجه ، حواقارا ووشی آراسنده نیازلر ، نازلر نجلی ایدر . تاتارک سسی ایشیدیلنجه
حوا خاتون جذبه لره طوتولور ، یرندن فیملار ، « تاتار آغاسی خلیلک ، مکتوبی
ایستهرم دیر . پوسته خانه یه قوشار .. « اک اول خلیلک مکتوبی ویریکز ! » دیر .
قیزارسه ایلری کیدر : « ظالم لر انصاف یوقی ! ویریکز ، جوجوغمک مکتوبی !
آلکز ، پارا کزی بخشیشکزی ! یوقی ؟ یوق اولوکنز . »

بعضاً بونوبت برکونده کچر .. بعضاً ایرته سی پنجشنبه یه قادار سوروب ایکی
جنت نوبی بربرینه ا کله نیر .

ایشته بوده فرنگ رومانی کبی برشی . بریرده اولان شی هریرده اولور ،
دیرلر ، برکره اولان شی ده هر زمان اولور . شو وارکه اوته کینی یازان یازمش ،
بریکنی یازان کوزیله کوردی .

چوق ییلر کجدی .. بن حوا خاتونی اونو تئمدم، حالا آکارم . کیم بیلیر ،
حوا خاتونده بندن سوکره نه قدار ییل داها خلیلی آرامش صورمش !

اسبارطلی

مغنی

کولن آی

کچبوردم اورمانلرک ایچندن .
کونش باتمش ، هوا کولکه دولمشدی ،
بولودلرک ماوی رنکی صولمشدی ...
آفاجلره بر اُسمرلک چوکرکن

کوک آچالوب اریوردی ... وَ سون
یل آفارش ، اینجه برسیس اولمشدی ...
سانکه بورده یایراقلری یولمشدی
خاسته کوزک صاری آلی پک ابرکن !

هر طرفده صوثوق ، حسسز کدرلر ...
بر بهاره مزار ایدی بویرلر ...
کیجه آرتق اویانمغه باشلارکن

قارانلی برکورو نمز نور بوغدی ؛
تولمش دالر کوموشلندی ، یوکسکدن
طاتی طاتی کوان بیاض آی دوغدی ...

عمر سیف الدین